

Puolueiden ja kansalaisten kannanotot Tšhekkoslovakian miehitykseen

Suomen puolueiden suhtautuminen miehitykseen 21.8.1968 vaihteli suuresti sen mukaan, kuinka läheisiksi tapahtumat koettiin. Kommunisteille tilanne oli erityisen vaikea, sillä puolue valmistautui juuri viettämään SKP:n 50-vuotisjuhlia, joihin tuli myös Neuvostoliiton valtuuskunta. Puheenjohtaja Arne Saarinen oli saanut jo edellisenä iltana ennakkotiedon miehityksestä ja huolestui vakavasti asioiden saamasta käänteestä. SKP:n johto peruutti juhlat ja antoi miehityksen jyrkästi tuomitsevan julkilausuman. Puolueen vähemmistö Markus Kainulaisen ja Taisto Sinisalonen johdolla sen sijaan piti miehitystä oikeutettuna. Nuo kannanotot tulivat olemaan myöhemminkin puoleen sisäisen jakolinjan perustana. Vasemmistosta SKDL oli sosiaalidemokraattien johtamassa hallituksessa ja tuomitsi selkeästi Varsovan liiton toiminnan. Pääministeri Koivisto totesi sen vahvistaneen sekä suomalaisen vasemmiston että hallituksen sisäistä eheyttä.

Oikeistossa miehitys tuomittiin, mutta asiasta ei tehty erityistä numeroa. Ruotsin suurlähettilään arvion mukaan porvarilliset puolueet olivat jo reaalipolitiikkansa oppineet. Tapahtunut vain vahvisti aikaisempia kokemuksia: "Minkäs teet? Venäläinen on tuollainen. Ja on aina ollut."

Hallituspuolueiden ongelmana oli silloin lähinnä omien kannattajiensa pitäminen rauhallisina. Mielenosoitukset olivat ensi sijassa vasemmistonuorten organisoimia. Vaikka niihin osallistui verraten vähän väkeä, muutamasta sadasta tuhanteen, Suomen oloissa se oli uutta ja merkittävää. Helsingissä järjestyspoliisin kanssa sattui kahakoita, ja Turussa rikottiin Neuvostoliiton konsulaatin ikkunat.

Huomion kiintyminen mielenosoituksiin peitti vakavammat seuraukset poliittisten mielialojen kehitykselle. Kommunismi sai jälleen väkivaltaisen leiman, vaikka Tšhekkoslovakian tilanne melko pian "normalisoitiin". Vasemmisto alkoi jakaantua intervention tuomitseviin uudistusmielisiin sosialisteihin ja "telaketjukommunisteihin", jotka pitivät voiman käyttöä oikeutettuna, äärimmäisenä keinona sosialismin saavutusten puolustamiseksi.

Lähteinä mm: Mauno Koivisto, Liikkeen suunta (1997), s. 149 - 154; Juhani Suomi, Taistelu puolueettomuudesta (1996), s. 110 - 155; Pekka Visuri, "Tšhekkoslovakian miehitys 1968" teoksessa Suomi ja kriisit (2003), s. 73 - 85.